

Status for stallingen 2012

2. november 2012

Tilbagegang for stallingen

På grund af en kraftig tilbagegang for stallingen blev der gennemført en 3-årig landsdækkende fredning af stallingen fra 2011. Det var rapporter fra sportsfiskere, der igangsatte processen i 2010 og DTU Aqua iværksatte et projekt, der skulle dokumentere, at stallingen faktisk er gået tilbage og forsøge at forklare hvad årsagen kan være. Dette gøres ved at udvælge og undersøge forskellige vandløbsstrækninger. Strækningerne blev grundigt el-befiskede, stalling-, ørred- og lakseyngel yngel blev optalt og alle større stallinger fik en lille elektronisk chip (PIT mærke) skudt ind i ryggen, så de kan genkendes ved senere befiskninger.

Resultater

I tabellen kan man se hvad der blev registreret på de forskellige strækninger og hvor mange stallinger der blev PIT mærkede. Der blev ialt fanget 276 (mod 203 i 2011) større stallinger (15 og 42 cm), samt 145 ørreder mellem 25 og 46 cm (ekskl. Omme Å).

Tabellen viser strækninger hvor der blev elfisket i 2012 og 2011:

Befisket Strækning	Længde (km)	Større stalling (PIT-mærkede)	Beregnet eller anslået bestand				
			Stalling-ældre/km	Stalling-yngel/km	Større Ørred/km	Ørred-yngel/km	Lakse-yngel/km
Gudenå, Tørring	1,48	69 (46)	51 (33)	10 (24)	412 (774)	74 (114)	0
Gudenå, Vilholt	0,6	35 (36)	73 (77)	635 (122)	465 (437)	5.708 (4.957)	0
Gudenå, Voervadsbro	0,16	5 (4)	75 (31)	413 (180)	290 (356)	3.802 (3.764)	0
Råsted Lilleå midterste del	5,7	8 (29)	2 (11)	- (28)	21 (74)	25 (5)*	625 (2.408)*
Omme Å opstrøms Filskov	4,8	131 (71)	55 (28)	- (858)	161 (574)	266 (1.482)*	379 (801)*
Grindsted Å ved Grindsted	2,9	43 (17)	29 (10)	- (24)	214 (456)	400 (78)*	28 (130)*

Tæthederne (fisk/km) er beregnede bestandsstørrelser baseret på målt (Gudenå og Råsted Lilleå) eller anslået effektivitet af elfiskeriet (Omme Å og Grindsted Å). Større ørred er typisk fisk mellem 20 og 35 cm. * I 2012 var det kun 1-års fisk, hvor det i 2011 både var 1+ og yngel.

Der blev i alt genfanget 38 af de stallinger, der blev PIT-mærket sidste år. Genfangsterne fordelte sig således: Vilholt: 9, Tørring: 3, Voervadsbro: 0, Grindsted Å: 5, Omme Å: 17, Råsted Lilleå: 4.

Udviklingen fra sidste år

Der var som sidste år rigtigt godt besat med både ørred og/eller lakse-yngel på de fleste strækninger, med undtagelse af de lange ensartede, tilsandede partier, der desværre stadig findes i dele af de Vestjyske åer. Det skal bemærkes, at strækningerne i Råsted Lilleå, Grindsted Å og til dels Omme Å (der er stadig en nedstrøms spærring) først for nyligt er blevet åbnet for passage, så vi ser altså naturlige havørred- og laksebestande, der er ved at etablere sig.

Ligeledes er der først i 2008 skabt passage i øvre Gudenå fra Mossø op til Voervadsbro og her ser det ud til, at ørredbestanden er gået meget frem. Dette gælder også ved Vilholt, hvor den eneste ændring i forhold til tidligere, er at der sandsynligvis kommer flere sø-ørreder end før. Der var desuden en klar fremgang i antallet af ørredyngel i Grindsted Å fra 2011-2012. I Gudenåen var der en tilbagegang for ørreder ved Tørring, men ikke på de to andre stationer.

Bækørred er også inddraget i undersøgelsen

I år blev også de store (> 25 cm) bækørreder PIT-mærkede, dog ikke i Omme Å, hvor der var rigtigt mange stillinger og derfor ikke tidsmæssigt muligt at mærke ørrederne. Der har været talrige rapporter om nedgang i antallet af store bækørreder i mange vandløb, og vi håber at de ekstra informationer vi kan få, fra alle 4 vandløb, kan hjælpe med til også at give en forklaring på hvad der sker med bækørrederne, eller i hvert fald med at fastlægge hvornår (hvilken alder) ørrederne forsvinder. Antallet af PIT mærkede ørreder fordelte sig således: Vilholt: 24, Tørring: 26, Voervadsbro: 16, Grindsted: 50, Omme Å: 0, Råsted: 29.

Udviklingen i stalling bestanden

Generelt var der en stigning (36 %) i antallet af større stillinger og især i Gudenåen ved Vilholt og Voervadsbro var der betydeligt flere yngel end i 2011. Ved Vilholt nåede vi op på 0,6 stk. yngel pr. m. vandløb. Det svarer til ca. 50 % af tidligere tiders tæthed af yngel, men antallet af store stillinger er stadig lille, sammenlignet med tidligere. Ved tidligere undersøgelser i øvre Gudenå ved Tørring blev der fundet ca. 0,5 stk. stallingyngel pr. m. vandløb, men nu er bestanden kun på ca. 5 % af dette (ca. 10 stallingyngel pr. km). Der er også langt færre større stillinger ved Tørring end tidligere, så bestanden ved Tørring er gået meget tilbage og er bekymrende lille.

Da vi fiskede i de vestvendte åer allerede i juni 2012, hvor årets yngel knapt er kommet frem, kan vi ikke der sige noget om yngelforekomsten. For ældre stillinger (> 1 år) var der fremgang på alle stationer, undtagen Råsted Lilleå, hvor det i år så rigtigt dårligt ud. Vi fangede kun 8 stillinger på 5,7 km vandløb med gode forhold for stalling, hvilket er helt utilfredsstillende.

Ud af disse var kun 4 over 2 år gamle og disse var alle PIT-mærkede fra sidste år. Holstebro kommune gennemførte i aug/sept 2012 elbefiskninger af 13 stationer i Råsted Lilleå og kun på en af disse blev der fundet stalling-yngel (1 stk.). Det ser altså desværre noget sort ud for stalling-bestanden i Råsted Lilleå. Igangværende undersøgelser af ørred og stillinger i Gram Å viser, at der stadig er både voksne stillinger og yngel der, men heller ikke nogen entydig udvikling af bestanden. Overordnet kan man sige, at vi nu har en meget bedre og mere detaljeret viden om stillingerne i de 4 vandløb, der indgår i undersøgelsen og at vi kan se at der er store forskelle mellem disse. Hvis forholdene ikke

ændrer sig betydeligt (f.eks. endnu en isvinter), vil vi forvente, at der er fortsat fremgang i Omme Å og Grindsted Å, stabilisering i Gudenåen og måske at stallingen helt forsvinder fra Råsted Lilleå.

Hvor er de store stallinger og bækørreder?

I forhold til årsagen til den tydelige tilbagegang for stallingerne, kan vi indtil videre sige, at resultaterne bekræfter, at der er sket en kraftig reduktion i antallet af stallinger, men også at ingen af bestandene ser ud til at være akut truede (undtaget Råsted Lilleå). Åerne er langt fra fisketomme, men antallet af ørred og stalling over 30 cm er stadig lille. Antallet af større ørreder (> 20 cm) var således mindre end sidste år på alle stationer, undtaget Vilholt.

Der blev genfanget mellem 0 og 30 % af de PIT-mærkede stallinger fra sidste år, i gennemsnit 19 %. Hvis det er et direkte udtryk for overlevelsen, er den jo ret lille. Det kan dog også være et udtryk for at fiskene flytter sig noget rundt i systemerne (som stalling er kendt for at gøre) og dette understøttes også af at vi faktisk fangede en del stallinger, der havde været store nok til at mærke sidste år, men som ikke var mærkede. Ved befiskningerne næste år kan vi få tal til at sammenligne den relative overlevelse for bækørrederne med den for stallingerne. Der er dog endnu ikke noget i vores resultater, der kan pege på en god forklaring på hvad der sker med de store ørreder og stallinger.

Den mest sandsynlige årsag til den ringe overlevelse, er stadig prædation. Udover skarv og hejre, som efterhånden er vanlige gæster ved vandløbene, finder vi også spor af både odder og mink langs næsten alle de befiskede strækninger, og det er almindeligt kendt, at bestanden af oddere er stadig stigende.

Prædation

Generelt er det sådan at enhver bestand af rovdyr vil være reguleret af mængden af bytte, hvis ikke andet begrænser dem. I "gamle dage" anså man fiskeædende rovdyr som skadedyr og efterstræbte dem. Denne efterstræbelse/jagt, medførte både mindre bestande og ændret adfærd. Rovdyrene blev færre og mere sky.

Nu hvor hverken skarv, hejre, odder eller gedder bliver regelmæssigt jaget, kan de hver for sig opnå en bestandsstørrelse hvor de kan holde fiskebestandene på et niveau hvor der faktisk ikke er noget til andre rovdyr og dermed heller ikke noget at "høste" for fiskere. Dette fænomen ses mange steder hvor selv skrappe reguleringer i det marine fiskeri ikke har medført større bestande, men derimod flere sæler, søløver og hvaler. Det er ganske simpelt en kamp mellem de forskellige rovdyr om fælles resourcer.

Af Niels Jepsen DTU Aqua

Vi har under el-fiskeriet forsøgt at registrere alle former for bid-mærker på de fisk, vi har fanget og herunder er nogle billeder af nogle af disse.

Fisk med mærker fra prædatorer:

Grindsted Å. Mink?

Grindsted Å. Gedde? Odder?

Omme Å. Skarv?

Omme Å. Mink?

Gudenåen. Gedde? mink?

Gudenåen. Gedde?